

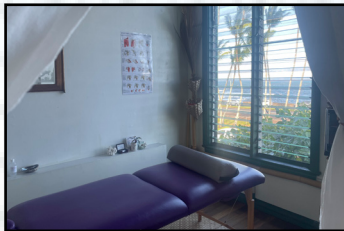
Nā Maka O Kana

“E Kū ka Maui Ola Hawai‘i”

Puke 29, Pepa 3 • Pepeluali 2022 • Hilo, Hawai‘i

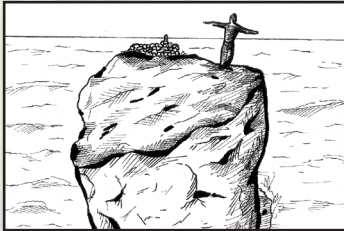
2

He ‘Oihana Lomilomi
o Kēia Wā

4

Makakēhau

6

Kaulana Nā Pua

9

He Tumu Ulu Ma
Niihau

E ‘Alihikaua Mā! E Hū Mā! E Kāhuli Leo Le‘a Kākou!

E kūkauka‘i ana ka ‘ōhi‘a me ka ‘ie‘ie.

E nā ‘alihikaua e pa‘a ai ko mua a e malu ai ‘o hope, aloha wale ‘oukou! E ka hū e ‘ākoakoa ana i ka malu o ka ‘Ōleloola, aloha wale ‘oukou! Ho‘okahi nō hālau e malu ai: ‘o ka Hawai‘i. Na ka Hawai‘i nō ka ho‘omalua ‘ana, ke kīpaepae ‘ana, a pēlā ho‘i ka ho‘omauiuhonua ‘ana. Ola ka lāhui!

Wahi a ka mo‘olelo kahiko, e kūkauka‘i ana ka ‘ōhi‘a me ka ‘ie‘ie – e kāko‘o ana kekahi i kekahi – he kahua pa‘a ehuehu nō ia. Pa‘a ua kuana‘ike nei ma ka ho‘āo wehe luli ‘ana o Kūka‘ōhi‘alaka lāua me Hinaulu‘ōhi‘a – ‘o nā mākuā akua nō ho‘i o ke akua wahine o ka ‘ie‘ie ‘o Lauka‘ie‘ie – ke Kāhuli Leo Le‘a o ke Kuluaumoe. Ua hānau ‘ia mai ‘o Lauka‘ie‘ie na kona mau lūau‘i mākuā ‘o Kaukini lāua me Pōkahi ma o Kūka‘ōhi‘a lāua ‘o Hinaulu‘ōhi‘a – he pa‘a makua akua a he pa‘a lūau‘i makua. Mai kona wā mai i hānau kamaha‘o ‘ia mai ai – e nei ana ke ola‘i, e ku‘i ana ka hekili, e kai ko‘o ana ka moana, a e kū ana ho‘i ka pūnohu uakoko i ke ki‘owai kapu ‘o Ha‘iwahine, na kona ‘ohana i hānai iā ia a nui, e ho‘olako ana i nā mea e pono ai kona nohona o Heha Waipi‘o i ka Noe: e ‘ike ana ho‘i i ka wahine ‘ana, i ka makua ‘ana, a pēlā ho‘i ke ali‘i ‘ana. Ua ka‘ika‘i ‘ia ‘o ia i loko o ke au iki a au nui ho‘i o kona Hawai‘i ‘ana e noho pono ai ‘o ia i ka ni‘o. A noho ‘o ia i kona wahi, a laila i ‘ike ‘ia ai ka mea nui, ‘o kāna pilina me kona mau mākuā – he ho‘oulu a he kūkauka‘i ke ‘ano – e noho ai ‘o ia i ke kilohana.

E like ho‘i me ko Lauka‘ie‘ie ka‘ika‘i ‘ia i ke ala hāiki o kona nohona e nā mākuā, pēlā pū ho‘i kākou, e ‘Alihikaua mā, e Hū mā! Ma kēia wehe ‘ia o ka Māhina ‘Ōlelo Hawai‘i o ka MH 2022, i kumu ho‘ohālike ‘o Lauka‘ie‘ie no kākou. I kumu ho‘ohālike ke Kāhuli Leo Le‘a o ke Kuluaumoe a me kona ‘ohana no kākou ma ka hāpai ‘ana i kā kākou ‘ōlelo aloha i luna. E ka‘ika‘i a ho‘oulu ‘ia e ka pa‘a makua akua – i ala e pa‘a mau ai ke kahua. E ka‘ika‘i a ho‘oulu ‘ia e ka pa‘a lūau‘i makua – i ala e ‘ena‘ena ai ka mauli a he Hawai‘i. E ‘ike ho‘i kākou i ke au iki a au nui o ko kākou Hawai‘i ‘ana ma ke aloha i kā kākou ‘ōlelo, i ko kākou lāhui, a me nā pōhaku niho e pa‘a ai ‘o Paia mā!

No laila, e o‘u mau hoa o ka pupu‘u ho‘okahi he ‘ōlelo e noho papa nei ke aloha i ka houpo, no ‘Ōleloola ka ha‘aheo, ka hanohano, a me ke kilohana. E ho‘omaopopo ‘ia, e ho‘olono ‘ia, a e kani ho‘i ke aloha a nākolo ho‘i ma nā kualono o ka ‘āina aloha! I kēia māhina nō, i nā lā nō a pau, i ka wā e nānā ‘ia ai ka ‘ōlelo a i ka wā ho‘i e nānā ‘ole ‘ia ai kā kākou ‘ōlelo, e lilo kākou ‘o kākou nā Kāhuli Leo Le‘a e kani mau ai ka nani o kā kākou ‘ōlelo aloha!

na Kamalani Johnson

He 'Oihana Lomilomi o Kēia Wā

Eia 'o Kekai Mariko Sato ma kona hale lomilomi ma ke kaona 'o Hilo.

Aloha pumehana kākou, e nā hoa 'ōlelo Hawai'i. He hana no'eau Hawai'i ka lomilomi i hana mau 'ia mai ka wā kahiko mai i mea e mālama ai i ka pono o ke kino a me ka 'uhane. Me he mea lā, ua nui nā pae lomilomi i hana 'ia ma ka wā o ka nohona ahupua'a. 'O kekahi pae ka lomilomi 'ohana e like me ka lomilomi 'ana i ka makua kāne i luhi kona kino i ka hana. Inā 'a'ole i hiki ke ho'oponopono 'ia kekahi pilikia e ka 'ohana, ua lawe 'ia aku i ka loea lomilomi o ia ahupua'a. A ua loa'a pū he kanaka lomi nāna i lomilomi i ke ali'i wale nō. Pehea e mālama 'ia nei ka lomilomi i kēia manawa? Ma kēia pūka'ina o ke kolamu Hana No'eau nei e hō'ike 'ia ai ka 'oihana lomilomi i kūkākūkā 'ia me kekahi kumu lomi 'o Mariko Kekai Sato.

No Tōkiō, Iāpana mai 'o Kekai, akā, ua hala nō he 20 a 'oi makahiki o kona noho 'ana ma ka mokupuni 'o Hawai'i. 'O kona kipa mua 'ana i ka Moku o Keawe, 'o ia ka makamua o kona a'o 'ana i ka lomilomi, a ma laila i kū ai kona hoihoi i ka nohona Hawai'i, ke kuana'ike Hawai'i, a me ka mo'omeheu Hawai'i. 'A'ole i 'emo ka holo 'ana o kona mana'o e komo i Ka Haka 'Ula o Ke'elikōlani (KH'UoK); a ma ka makahiki 2005 'o ia i puka kula ai me ke kēkelē Ha'awina Hawai'i. Mai kinohi mai, 'o Dane Kaohelani Silva kāna kumu. I loko o ka pa'ahana loa o ka ha'awina kulanui, ua ho'omau 'o Kekai i ke a'o i ka lomilomi me Kaohelani. A ma ka makahiki 2008, ua 'āpono 'ia maila 'o Kekai i ke kūlana kumu lomi e Kaohelani. I kekahi makahiki mai, 'o ka ho'okumu akula nō ia ona i ka Hale Lomilomi o Kekaimalino ma ke kaona 'o Hilo. Ma laila 'o ia e lomilomi ai i ka po'e o kēlā 'ano kēia 'ano: he 'ōpio, he makua, he kupuna, he kama kūloko, he kanaka malihini, a me nā kānaka 'ē a'e he nui wale.

Ma ka wā nīnauele i hō'ike mai ai 'o Kekai i ka hihia o ke a'o 'ana i ka lomilomi ma ke 'ano he wahine Kepanī, 'o ia ho'i ka pa'a loa 'ana o ka mauhi Kepanī iā ia i kona hānau 'ia 'ana ma Iāpana. E like me nā hana no'eau 'ē a'e, e 'oko'a ana ka lomilomi inā 'a'ole e mālama pū 'ia ke kuana'ike Hawai'i a me ka 'uhane Hawai'i. Ma mua na'e o kona komo 'ana i ke kulanui, he pohihihi ka 'imi 'ana i ka 'ike i hiki ke hilina'i 'ia ma ka pūnaewe, 'oiai, ua nui nā mana'o o kēlā 'ano kēia 'ano i palapala 'ia. No laila, he kōkua nui nō ka 'imi na'auao 'ana ma KH'UoK i mea e kūkulu ai i ke kahua o ke kuana'ike Hawai'i i nā kumuwaiwai a me ka 'ike i 'āwili 'ia e nā kumu i kā'eo ka 'umeke. A laila, he wā ko'iko'i nona ka ho'onā'auao pū 'ana me nā haumāna 'ōlelo Hawai'i i ka 'imi 'ana i ka mauhi Hawai'i, 'oiai, ua 'ike 'ia, 'oko'a nā haumāna kulanui, a 'oko'a ho'i nā kānaka 'ē a'e āna i lomilomi ai.

Ma waho aku o ka hana lomilomi, 'o ka mālama 'ana i ka papa lomilomi kekahi o kāna mau 'oihana. Iā ia i ne'e ai i Hawai'i nei, ua ho'omaka e pi'i ka hoihoi o ka po'e Kepanī i ke a'o 'ana i ka lomilomi,

no laila, he mea nui ka hiki 'ana iā ia ke kōkua iā lākou ma ka 'ōlelo Kepanī. A 'a'ole ke ke'ehina lomilomi wale nō 'o kāna mea e a'o aku ai, 'o ke kuana'ike Hawai'i kekahi mea i kia nui ai 'o ia e ho'oulu i loko o lākou. Ma ke 'ano he Kepanī, ua hiki iā ia ke ho'ākāka i ka mana'o i ma'alaha ko lākou 'apo 'ana. 'O ke a'o 'ana ma Hawai'i ke kāko'o nui i ka ho'oulu 'ana i kā lākou pilina i ka 'āina nona mai ka lomilomi, no ka mea, hiki iā lākou ke 'ike maka i ka mauna, ke kahawai, a me ke kai o laila. A 'o ka ho'opili aku nō ia o lākou i ia ki'i nani i kā lākou lomilomi a e ho'omau lākou pēlā ke ho'i lākou i Iāpana, ma loko o ka haleku'i paha.

I kēia mau lā, aia 'o ia ke mālama pū nei i ka papa laikini lomilomi no ka po'e kama kūloko, no ka mea, ua pāpā 'ia ka lomilomi kūhelu 'ana i ka lehulehu me ka loa'a 'ole o ka laikini ma lalo o ke aupuni Hawai'i. 'O kekahi pilikia, 'a'ole i pili loa ua laikini nei i ka lomilomi maoli o kēia 'āina, a hiki nō ke puka me ka ho'oma'ama'a 'ana i ka lomilomi o ka 'āina 'ē. No laila, 'o kā Kekai pahuhopu nui ka mālama 'ana i ka papa laikini lomilomi me ka ho'opili pū i ka lomilomi maoli i hiki ke mālama 'ia ka lomilomi maoli e ka po'e kama kūloko i 'oihana. E like me ka laikini kalaiwa, he ma'alaha nō ka hō'ano hou 'ana i ka laikini. 'A'ole i koi 'ia ka laikini inā 'a'ole e hana kūhelu 'ia i ka lehulehu, akā, he mea kupaianaha nō ho'i ia inā lilo ka 'oihana lomilomi he koho no ka po'e Hawai'i e 'imi ola ai a e mau ai kona mo'omeheu makamae.

Ma ka pau 'ana o ka nīnauele i hāpai mai ai 'o Kekai i ka 'ōlelo paipai no ka po'e haumāna 'ōlelo Hawai'i. Inā hoihoi 'oukou i ka lomilomi, e lu'u wale nō e a'o, 'oiai he ha'awina maika'i nō ia no ko kākou ola holo'oko'a, a he mākau waiwai nō ho'i ia e mahalo nui 'ia e ha'i. 'O ka lima wale nō ka mea e pono ai ka lomilomi. Ma ka ulia weliweli nō ho'i o ke kai ho'ē'e ma Iāpana, i ka makahiki 2011, 'o ke kōkua aku nō ia o ka po'e lomilomi i ka po'e o kahi ho'omalua e polapola ai ke kino a me ka 'uhane i 'eha. Penei i hiki ai i ka mākau lomilomi ke kōkua i ka po'e ma nā wahi like 'ole a ma nā wā like 'ole. A nui ka po'e like 'ole e hana nei i ka lomilomi i kēia mau lā, akā, he mea nui ka mālama 'ia 'ana e ka po'e Hawai'i e kua ana no ka mauhi Hawai'i. No laila, e nā hoa e hoihoi i ka lomilomi ma ke 'ano he lomilomi 'ohana, a i 'ole he 'oihana lomilomi paha, e 'a'a kākou i ka ha'awina lomilomi.

*Mahalo iā Mariko Kekai Sato ka 'ae 'ana mai i ka wā nīnauele e hua mai ai kēia 'atikala.

na Narumi Suzuki

Eia kahi āna e lomilomi ai. He wahi nani loa ia i hiki ke kia kona mana'o i ka wai e kahe ana mai uka o Maunakea, a i ke kahawai, a i kai ma Hilo.

No nā Lau ‘Ōilo: Ho‘olauna Kumuhana

Aloha ‘oe e ka mea heluhelu. Ma kēia kolamu nūpepa nei e ka‘ana ai au me ‘oe i kekahi hana ku‘una i lilo he mea nenea no‘u. ‘O ka mahi ‘ai me ka lawai‘a nā ‘oihana nui ‘elua o ka wā po‘e kūpuna o kākou, ‘eā. Nui hou a‘e nā ‘oihana i mau ma nā hanauna akā ‘oi loa ke ko‘iko‘i o ka pilina mahi ‘ai me ka lawai‘a. I ka holo loa ‘ana o nā kenekulia, pēlā pū ka mālama ‘ia o nā ‘oihana a hana ku‘una like a nalowale.

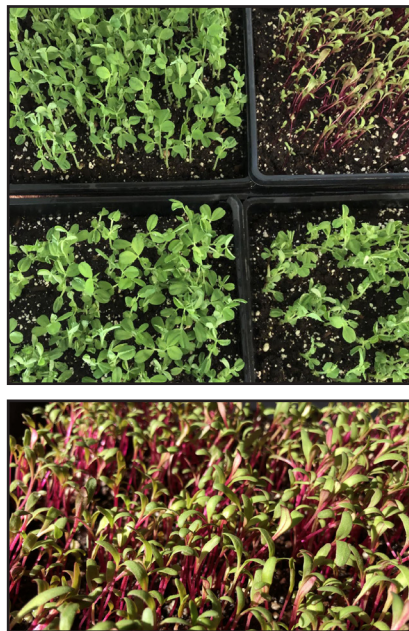
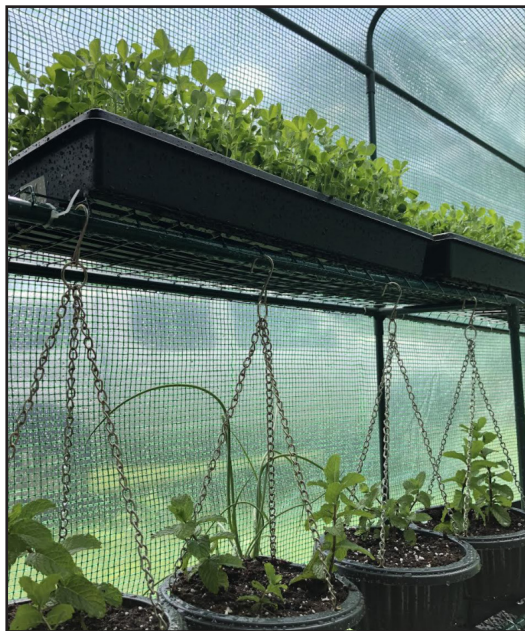
Eia na‘e ma nei makahiki, ‘o ka 2022 ka ‘ike ‘ia nō o nā ‘ohana a po‘e kaiāulu e ho‘olana ana i ka mana‘o me ka hana o kekahi o ia mau ‘oihana. ‘O mākou i loko o ia ho‘ōla ‘ana, ka‘u ‘ohana ho‘i, i ko māua one hānau i Maka‘ehu, Maui. He ‘ohana mākou e ho‘oulu ana i ‘aiaola i kapa ‘ia ka inoa ‘o lau ‘ōilo (*microgreens*). Piha ke kino li‘ili‘i o ka lau ‘ōilo i nā wikamina wāwahi mea ‘ai momona. Wikiwiki loa kona ‘ōilo a ulu ‘ana mai he ho‘okahi me ka hapa pule ka lō‘ihi loa, aia ho‘i i ke ‘ano o ka lau ‘ōilo e ho‘oulu ‘ia. Aia ma lalo nei kekahi mau ‘ikepili hou aku e hiki ai iā ‘oe ke nanea ma ka hana. ‘A‘ole ho‘i kēia he ‘ai ku‘una, akā no ka ‘ike ku‘una a pili ‘uhane e pono ai, he ku‘una nō ia: ka hānai i ke kino, ke kanu ‘ana i nā mahina kūpono, ka mālama i ka na‘au ma‘ema‘e mai ka wā i ho‘omaka ai a i ka pau ‘ana (‘oki, hā‘awi aku).

‘O ka pua makamae me ka lau ‘ōilo ‘aiaola a Naupaka.

No nā Lau ‘Ōilo: Ke Kanu ‘ana

Hō‘oia mākou i ke ‘ano malama o ka mahina i ka wā e kanu ai. Mahalo nui loa ‘ia nā mana‘o a kumu waiwai pili malama me ke kau a komo nui o ko mākou ‘ike ‘āina kūpuna i ka mea a wā ho‘i e pono ai ka ‘oni ma ka ‘āina. Na ka ‘āina e hō‘ike mai i ka mana‘o. ‘O ka lepo e ho‘ohana ‘ia, he lepo palupalu a piha i ka ‘okikene. No ia ‘ano palupalu, he ko‘iko‘i loa e hiki ai i nā ‘ano‘ano ke ‘ōilo me ka maika‘i ikaika. Aia ke ‘ano o ka ‘ai akā hiki nō ke kūkulu ‘ia nā pā kanu (10x20) kekahi ma luna o kekahi. ‘O nā kanu pī a nānālā nā ‘ano kūpono loa no ke kūkulu pā ‘ana. No ia kūkulu pā ‘ana, e waiho ‘ia ma kahi malu no 5-6 lā a lewa nā pā i luna. Ke ‘ike ‘ia ka lewa ‘ana, ua pa‘a nō nā a‘a o lalo, he “germination” kēia.

Wikiwiki ka ‘ōilo a ulu ‘ana o ka lau ‘ōilo.

No nā Lau ‘Ōilo: Ka ‘Ōilo

‘O ka ‘ōilo, ‘o ia ka puka mua ‘ana mai o nā ‘au me nā lau o ke kanu. Ke ‘ai ‘ia ke kanu ma ia pae o ka ‘ōilo, nui loa kona maika‘i no ke kino ‘oiai he piha i ka wai a ‘akahi a ho‘omaka ke kā‘ama‘ai. No ka nui o ka ‘ai e hiki ana i Hawai‘i i mea e piha ai nā hakakau hale kū‘ai, ua pau loa kona palena pau, ‘eā. Ho‘okomo ‘ia nā kemikala a mea ho‘oikaika like ‘ole i ka ‘ai e hiki ai ke ola no ka wā lō‘ihi. No ka lau ‘ōilo, ‘a‘ole nō hiki ke ho‘ouna ‘ia mai a mau ka ‘ono a maika‘i. He pau koke i ka palahū. E maka‘ala a e ho‘onui a‘e i ko kākou ‘ike mea ‘ai me ka mana‘o ho‘i, no ko kākou mau po‘e kūpuna, ‘o ka ‘ai o ka ‘āina, ‘o ka ‘ai kāmeha‘i ho‘i ka mea e ola loa ai ‘o ia.

No nā Lau ‘Ōilo: Wai

E ho‘ohāinu ‘ia nō ka wai 2-3 manawa o ka lā. No ke ‘ano o ke pā kanu 10x20, ‘a‘ole nō pono e nui ka lepo. He ho‘okahi wale nō ‘iniha ka hohonu o ka lepo a kāpī ‘ia nā ‘ano‘ano i luna. E ho‘opulu mua i ka lepo i ka wai a ma‘ū. Ke ma‘ū, e kāpī ‘ano‘ano a uhi hou i ka lepo lahilahi. E ho‘ohāinu hou i ka wai a e waiho. He pilina kā ka wai i ka lā, no laila, e waiho ‘ia nā pā i ka lā a e hō‘oia ‘ia ka loa‘a o ka malu ma nā hola ‘auinalā i ka napo‘o ‘ana o ka lā o mae ihola. I ka wā e ‘oki ai i ka lau ‘ōilo, e ho‘ohāinu hou ‘ia ka wai a e ‘oki. ‘A‘ole e ‘oki malo‘o ‘ia.

He ‘ono maoli nō ka ‘ai o ka ‘āina.

No nā Lau ‘Ōilo: ‘Oki

He 7-10 mau lā ka lō‘ihi e pono ai ka nui o nā ‘ano lau ‘ōilo a mākaukau no ke ‘oki ‘ana. ‘O ka ‘ūpā ka ‘enehana maika‘i loa e ho‘ohana ai. E ‘oki iā lalo, ma kahi kokoke i ka lepo me nā a‘a. E ho‘oka‘awale ‘ia aku nō i ka lepo i ka māhele lau ‘ōilo e ‘ai ai. E piha kahi pola wai no ke kaka ‘ana. ‘O ke kāwele a i ‘ole kāwele pepa ka mea e pono ai ka ho‘omalo‘o ‘ana. No ia ho‘omalo‘o ‘ana, ‘a‘ole nō he hana wikiwiki. He kau ma ke kāwele a ho‘omanawanui. Na ke ea a makani e ho‘omalo‘o mai. No ke ‘ano lahilahi loa o nā lau ‘ōilo, ‘o ke kūlohelohe ke ala kūpono e komo ai. Ke malo‘o pono, e mālama ‘ia ma ke ‘eke hua a i ‘ole ke pola aniani. E waiho ‘ia ma ka pahuhau a e mau kona ‘ono no ka ho‘okahi pule me ka hapa. Aia i ke ‘ano o ka ho‘oma‘ema‘e a ho‘omalo‘o ‘ia ke ola loa o ka ‘ai. ‘O ka ‘elua pule ma ka lō‘ihi loa ka‘u i ‘ike mua ai.

No nā Lau ‘Ōilo: Lekapī Pelena

Eia kekahi lekapī e ho‘ā‘o ai ‘oe ma ka hale me ka ‘ohana. E ho‘opāpā‘a i ka palaoa a i ‘ole e kū‘ai ‘ia he pelena me ka hāpala pū i kāu waiūpā‘a punahele. E kau pū mai i ‘i‘o: kāmāno, ‘ahi, moa, a pelehū ma luna me ke kāpī pū i ka lau ‘ōilo a ‘ai! He ‘ono nō kona ma ke kanuika a i ‘ole ma ke kupa.

Makakēhau (Māhele 3)

Ho'oponopono 'ia e Puakea Nogelmeier lāua 'o Keao NeSmith
Kaha Ki'i 'ia na Kalani Pe'a

I hea ana lā 'o Makakēhau e huli aku ai i kāna aloha i loko o kēia 'ino nui? I loko anei o ka hu'a o ke kai?

Aia nā 'ale o ka moana lā, ua koku kuahiwi ke ki'eki'e, e pani pa'a ana i ka waha o ke ana 'o Malauea a ho'okē hou 'ia maila i waho e ka makani ma loko mai, pūkō a'ela me ka weliweli, me he mea lā, e hākōkō ana no ka manawa hope loa o ka mea e loa'a ai 'o ka lanakila o ke kahua kaua, 'oiāi nā 'ao'ao 'elua e hui kino ana me ka hahana. Weliweli wale!

Ua hiki ke ho'omaopopo 'ia, ua like kēlā mau hi'ohi'ona a Makakēhau e 'ike nei me he kui lā e houhou ana i ka pu'uwai o nā kānaka ikaika.

Akā, no Makakēhau, iā ia e nānā ana i loko o ke kai me ka hia'ai nui i ka paila a'e o ka hu'a kai, 'ike akula ia me kona mau maka me ka ho'ohewahewa 'ole i loko o ka uluāo'a o ke kai i nā helehelena waiānuhea o ka mea a kona pu'uwai i mōhai ai. Auē ka mokumokuāhua o kona na'au, na ka waimaka nō e hele e huli i kona hoa luhī!

'O ka hana ihola ia a ke aloha,
'O ka hu'ehu'e pau i ka waimaka.

'A'ohe manawa hou aku nona e ho'ololoiāhili iho ai, akā, me ka ho'oponopono 'ole, lele ihola 'o ia i loko o ke kai a 'au akula, a loa'a ka wahine, ho'ihō'i maila a pae i kula, no ka mea,

Ua hala mua ka Pu'ulena, aia i Hilo.

Ua 'imi akula iā Papalauahi.

Noho ihola ia e uē kūmākena i ka wahine me ka welewenia, 'oiāi ke aloha e koni ho'omaumau ana i kona pu'uwai, e uē helu ana i nā wahi a lāua i hele ai, ka noho 'ana, ka pūhenehene 'ana, a pēlā wale aku. 'Ae, nui 'i'o akula nō ho'i ke aloha.

A 'oiāi kekahi po'e hele kahakai e lawai'a ana, lohe a'ela lākou i kekahi leo uē kūmākena a ho'okolo nui maila a hiki i ko lākou 'ike 'ana, 'o Makakēhau kā ka mea nona ka leo uē a lākou i lohe ai, a e hi'i ana ma mua o kona alo i kāna wahine, ua make.

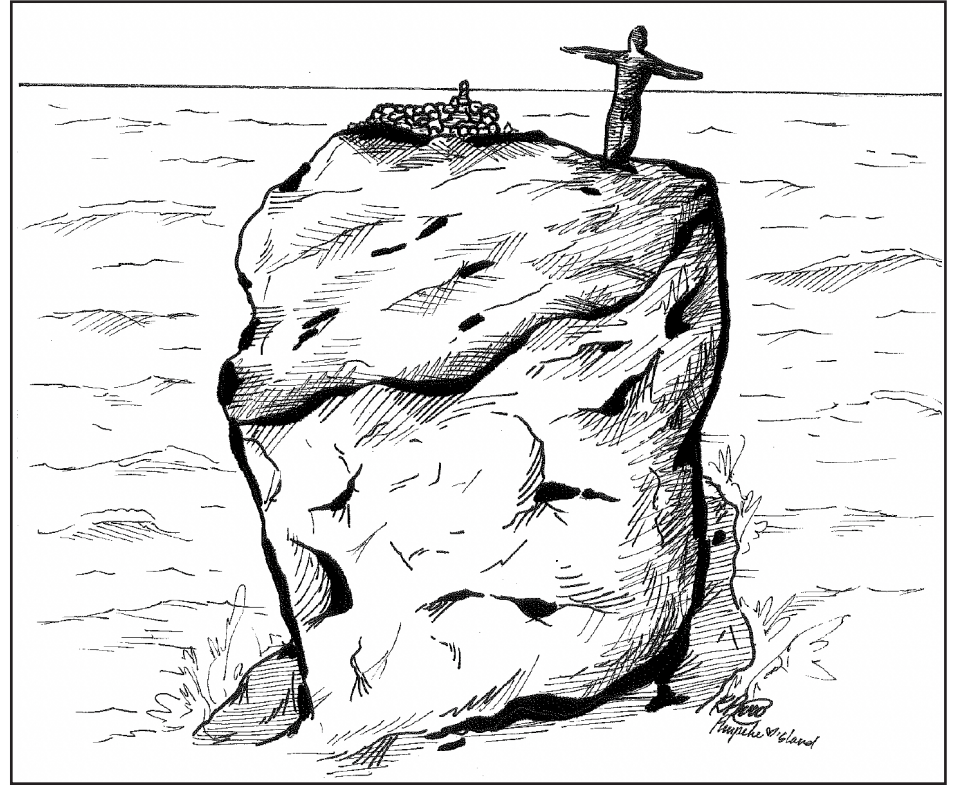
No kēia 'ike 'ana o kēia po'e, ua holo koke akula kekahi mau luna a kūkala akula a puni 'o Lāna'i, e 'i ana, " 'O Pu'upehe, wahine a ke koa kaulana o Lāna'i nei, ua make. Aia ke waiho lā i kahakai." I ka lohe 'ana o kekahi wahine o ke awāwa i kēia leo kala a nā luna, ua hele maila ia a uē kūmākena pū ihola me Makakēhau. Iā lāua nō e mānewanewa ana, hō'ea maila kekahi po'e a ho'okahi ko lākou uē pū 'ana.

Wahī a'ela ka wahine o ke awāwa ('a'ole i hō'ike 'ia ma kēia wahi ka inoa o kēia wahine) me Makakēhau i ke kapa pa'ūpa'ū a pa'a ke kino wailua o Pu'upehe, a uhi ihola ma luna a pa'a me ka lei nā'ū, ka pua kaulana o Lāna'i, a ho'omākaukau ihola no ka lawe 'ana e kanu i Mānele.

Akā na'e, ua noi aku 'o Makakēhau e 'ae 'ia mai i ho'okahi pō i koe o ke kino wailua o kāna wahine e waiho iho ai me ia, a kahi lā a'e ia, "ho'ihō'i aku ka lepo i ka lepo, a 'o ka 'uhane i kona mea nāna i hana." 'O kēia noi a Makakēhau, ua 'ae 'ia mai nō ia me ka mana'o maika'i.

I ke aumoe 'ana iho, i ka manawa i meha ai 'o ke kula, 'a'ohe lele pueo, ua kū a'ela 'o Makakēhau me ka mālo'elo'e, hāpai a'ela i ke kino make o ke aloha āna a 'au akula i loko o ke kai no kahi mokupuni pōhaku. I kona hiki 'ana i laila, ua ho'omanawanui akula 'o ia i ka pinana i luna me ka 'auamo 'ana i ka wahine ma ke kua a hiki i ke kau 'ana i luna pono o ua wahi moku pōhaku lā.

Ma ke kakahiaka 'ana a'e, hō'ea maila ka makuahine o Pu'upuehe no ka 'ike 'ana i ke kino wailua o ke kaikamahine, eia na'e, i huli iho ka hana, 'a'ohe. Ua 'āha'i mua akula, pupuhi iā Makakēhau, a noho i luna o kahi moku pōhaku.

I ia huli 'ana aku o nā po'e a pau a nānā i kai, 'ike akula lākou iā Makakēhau e hana ana i luna pono o ka honua o ua wahi pōhaku nei. Ua kāhāhā loa nā kānaka i kēia 'ike 'ana i kēia mau hana ho'opāha'oha'o a Makakēhau a holo akula kekahi po'e ma nā pu'u ki'eki'e e nānā ai i kahi i hiki ai iā Makakēhau ke pinana i luna o laila, a ma nā wa'a ho'i kekahi po'e.

Aia nō na'e ua pūkaua kaulana nei o Lāna'i ke ho'opapau lā i ka hana 'ana i hē no kāna mea aloha me ka nānā 'ole mai i kēia po'e e nānā aku nei iā ia. A mākaukau ka lua, hāpai akula i ka wahine a ho'omoe i loko a uhi ihola a pa'a, a ho'okau ihola i ka pōhaku hope loa ma luna o ke po'o. A laila, wehe a'ela i kona mau lima a uē helu a'ela:

" 'Auhea 'oe, e Pu'upehe,

Aia paha 'oe i ke ana 'o Malauea,
Pehea kā ho'i ka wai momona o ka uka,

E lawe mai paha au i ka 'ua'u,

Me ka pala a me ka 'ōhelo,

Aia paha 'oe ke kālua lā i ka honu,

A me ka hala 'ula momona o ka 'āina,

E ku'i aku nō au i ke kalo o Maui,

A e 'ai pū nō kāua i ka 'umeke ho'okahi,

I kēia manawa, ua mulea ka i'a me ka manu,

'O ka wai o nā kuahiwi, ua 'awa'awa,

'A'ole loa au e ho'opā hou iā lākou,

E inu pū aku ana au me 'Aipuhi,

Ka manō nui o Mānele."

I ka pau 'ana o kēia uē 'ana o Makakēhau, huli a'ela ia a nānā hou akula i ka hē o ka wahine, i kahi āna i ho'omoe ai no ka manawa mau loa, honi ihola i ka lepo e uhi ana ma nā wāwae, a laila, lele akula 'o ia i loko o ke kai a weluwelu li'ili'i a'ela kona kino.

Ua hiki mai kāua, e ka mea heluhelu, i ka hopena o ka mo'o ka'ao wainohia o Makakēhau me nā mahalo 'ana he nui no kou 'apo 'ana mai a ho'okipa ma kou home.

Papa Wehewehena Hua'ōlelo

uē helu *heh* Ka uē 'ana no kekahi hoa me ke kāhea pū aku i nā hana like 'ole i hana 'ia me ia hoa.

uluāo'a *heh* Ka waiho 'ana me ka huikau a me ka pīhoihoi nui i ka mea e hana 'ia nei.

hahana 'a' Ka wela o ka mana'o i ka huhū nui.

hākōkō *heh* Ka hakakā 'ana o 'elua kānaka me ka hopu 'ana o kekahi i kekahi me ka ho'ā'o pū e ho'ohina i ka hoa paio ma ka honua.

hē kik Ka lua a i 'ole ka wahi i kanu 'ia ai kekahi kino make.

hia'ai 'a' Ka hau'oli a i 'ole paha ka nanea maoli.

hi'ohi'ona *kik* Ka nānā 'ana o kekahi mea.

ho'okē *ham* Ke kani nui 'ana e like me kahi pele nui a i 'ole he mau mea hao e ho'oku'i nui ana kekahi i kekahi.

ho'okolo *ham* Ka 'imi 'ana i ke kumu a i 'ole ka mana'o o kekahi nīnau a pilikia paha.

ho'ololoīāhili 'a' Ka lalau hele 'ana me ka milimili pū.

ho'omaumau 'a' Ka mau 'ana o kekahi mea.

ho'opāha'oha'o 'a' He mea kupanaha a huikau paha i hana 'ia.

ho'opapau *ham* Ka ho'opau pono 'ana.

hu'ehu'e *ham* Ka wehe a 'eli 'ana paha a hemo kekahi mea.

kala *ham* Ka ho'olaha 'ana i ka nū hou.

kapa pa'ūpa'ū *kik* Ka lole o ka wā kahiko ma Hawai'i nei i hana 'ia ma ka hili nui 'ia 'ana o kekahi 'āpana 'ili o kekahi mau 'ano kumulā'au a pālaha a palupalu.

kūkala *ham* Ka ha'i 'ana i ka nū hou ma nā wahi a pau.

kūmākena *ham* Ka uē nui 'ana me ka leo nui no ka make 'ana o kekahi po'e.

mālo'elo'e 'a' Ka 'ole'a a kū pololei loa paha o kekahi mea.

mānewanewa *heh* Ka waiho 'ana me ke kaumaha loa.

meha 'a' Ka hāmau loa.

mokumokuāhua 'a' Ke kaumaha a i 'ole ka minamina loa 'ana.

mulea 'a' Ka mu'emu'e, 'o ia ho'i, ka 'ono 'ole o kekahi mea ma muli o kona 'ano 'awa'awa.

pinana *heh* Ka pī'i 'ana i luna o ke alo o kahi pali a i 'ole he kumulā'au paha.

pūhenehene *ham* Ka ho'ohenehene 'ana.

pūkō 'a' Ke kipaku 'ia 'ana o kekahi mea mai kekahi wahi aku.

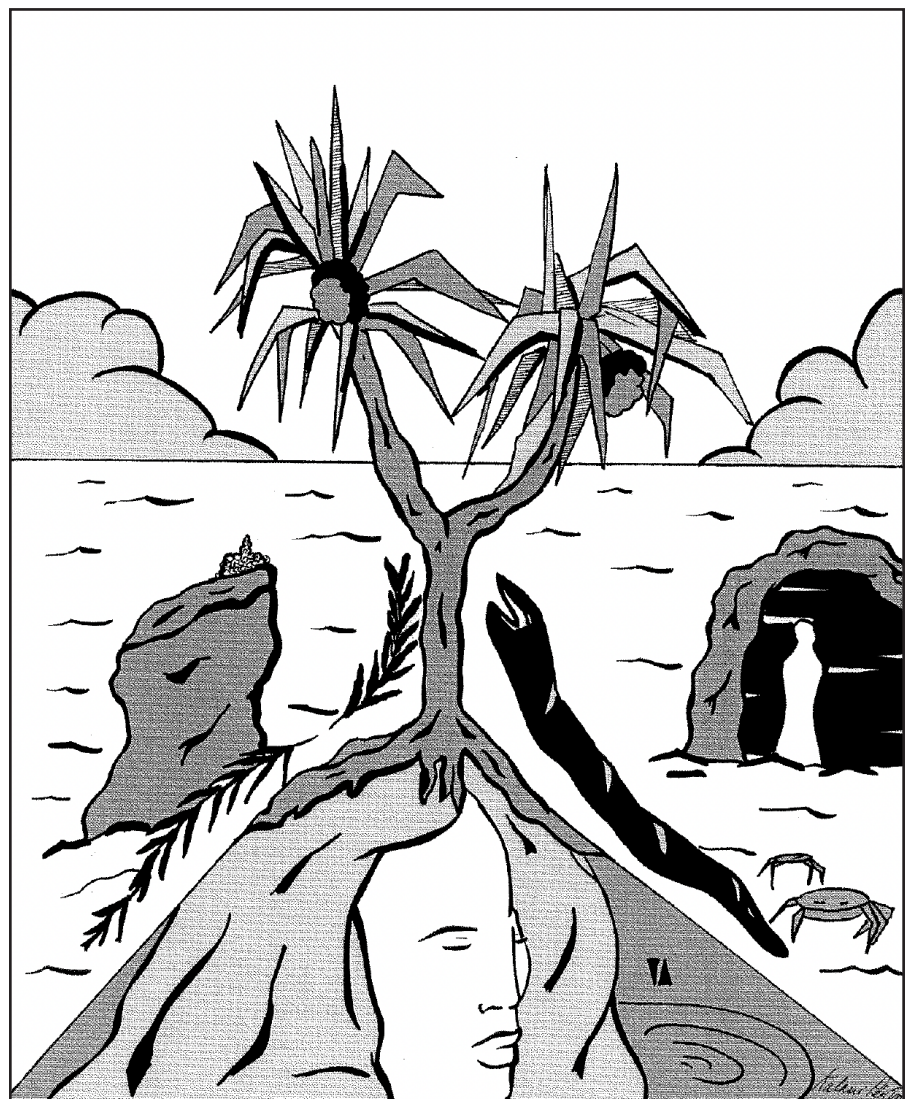
pupuhi *ham* Ke puhi 'ana.

waiānuhea 'a' Ka 'olu'olu a i 'ole ka hu'ihu'i maika'i o ka makani.

wainohia 'a' Ka 'olu'olu a nanea paha o ke 'ano.

weluwelenia 'a' Ka 'eha'eha nui a i 'ole ka wela nui 'ana i loko o ka na'au.

weluwelu 'a' Ka nahae nui 'ana a he mau 'āpana li'ili'i wale nō i koe.

Kaulana Nā Pua

He lede ukali no Lili'uokalani a he haku mele ho'i
o Ellen Kekoaoihiwaikalani Wright Prendergast.

Mai Hawai'i i nuikuauuli a i Ni'ihau a Kahelelani, mai ka pi'ina a ka lā i Kumukahi a i ka mole 'olu o Lehua, mai kahi pe'a a i kahi pe'a o kēia 'āina uluwehi o kākou, ua ho'okaulana hele 'ia kēia mele aloha 'āina o *Kaulana Nā Pua*. I ka lā 17 o Ianuali i ka makahiki 1893 ua ho'okāhuli hewa 'ia ke Aupuni Mō'i o Hawai'i e ko 'Amelika Hui Pū 'Ia. Ma muli o kēia hihia nui i 'ike 'ia ma Hawai'i nei, ua nui nō ho'i nā kānaka i kū'e i kēia aupuni noho hewa. Ua 'ike 'o Ellen Kekoaoihiwaikalani Wright Prendergast i kēia hihia nui e pā ana i ko Hawai'i pae'āina, a ua haku 'o ia i kēia mele i aloha nui 'ia. Ua hānau 'ia 'o Ellen Kekoaoihiwaikalani Wright Prendergast ma Honolulu, O'ahu i ka lā 12 o 'Apelila makahiki 1865. Ho'ona'auao 'ia 'o ia ma ke kula Kakolika 'o Sacred Hearts Convent. A laila, ua male 'o ia i kāna kāne 'o John K. Prendergast, a he makuahine 'o ia i kāna mau kaikamahine 'elua a ho'okahi keikikāne. He lede ukali 'o ia no ka mō'i 'o Lili'uokalani, a ua lilo 'o ia he hoapili nona.

I loko o nā paukū 'elima o kēia mele aloha 'āina, hō'ike mai 'o Prendergast i ka 'onipa'a 'ana o nā Hawai'i i loko nō ho'i o nā pōpilikia i 'ike 'ia ma kēia pae 'āina. 'O nā mele kekahi ala e hō'ike aku ai i nā mana'o kū'e o ko Hawai'i i ke aupuni noho hewa. Ma ka mo'olelo 'ana mai o kekahi kaikamahine a Prendergast, 'o Eleanor Prendergast, hō'ike mai 'o ia i kekahi lā ma Ianuali i ka makahiki 1893, ua hō'ea mai kekahi mau lālā o ka Royal Hawaiian Band i ka lānai o ko Mrs. Ellen Prendergast hale ma Kapālama. Hō'ike piha mai kēia mau kānaka i ko lākou mau mana'o kū'e i ke aupuni kūikawā a me ko lākou kūpa'a 'ana ma hope o ka noho mō'i 'ana o Lili'uokalani. A laila, noi aku lākou iā Mrs. Prendergast e haku 'o ia i mele kū'e e hō'ike aku ana i nā mana'o 'oia'i'o o nā Hawai'i.

Kaulana Nā Pua

na Ellen Kekoaoihiwaikalani Wright Prendergast

Kaulana nā pua a'o Hawai'i
Kūpa'a ma hope o ka 'āina
Hiki mai ka 'elele o ka loko 'ino
Palapala 'ānunu me ka pākaha

Pane mai Hawai'i moku o Keawe
Kōkua nā Hono a'o Pi'ilani
Kāko'o mai Kaua'i o Mano
Pa'apū me ke one Kākuhihewa

'A'ole a'e kau i ka pūlima
Ma luna o ka pepa o ka 'enemi
Ho'ohui 'āina kū'ai hewa
I ka pono sivila a'o ke kanaka

'A'ole mākou a'e minamina
I ka pu'u kālā o ke aupuni
Ua lawa mākou i ka pōhaku
I ka 'ai kamaha'o o ka āina

Ma hope mākou o Lili'ulani
A loa'a ē ka pono o ka 'āina
(A kau hou 'ia e ke kalaunu)
Ha'ina 'ia mai ana ka puana
Ka po'e i aloha i ka 'āina

He ikaika nō ho'i nā mana'o kū'e, nā mana'o aloha 'āina, a me nā mana'o kaona i 'āwili 'ia i loko o kēia mele. Ma ka paukū mua, hō'ike koke mai 'o Prendergast i nā mana'o o nā Hawai'i. He kūpa'a nō ho'i ma hope o ka 'āina, 'a'ohē o lākou hoihoi i ka hana a nā 'elele o ke aupuni kūikawā. Ma ka paukū 'elua, ho'ohanohano 'ia nā alii kaulana o kēia pae'āina. 'O Keawe o Hawai'i mokupuni, 'o Pi'ilani o Maui, 'o Kākuhihewa o O'ahu, a me Mano o Kaua'i nā alii kaulana i helu 'ia ma ia paukū. He kaona kēia no ke kāko'o o nā kānaka o kēlā me kēia mokupuni ma hope o ke aupuni Hawai'i. Ma ka paukū 'ekolu, ho'oikaika hou 'ia nā mana'o kū'e o kēia mele, 'a'ohē kāko'o i kēia "ho'ohui 'āina kū'ai hewa." Ma ka paukū 'ehā, hō'ike 'ia ke kuana'ike o nā Hawai'i, 'o ia ho'i, "He alii ka 'āina, he kauwā ke kanaka." 'A'ole e ho'omakakoho 'ia ana ke kālā ma luna o ka pono o ka 'āina a me nā kānaka aloha 'āina. 'Oia ma ka pau 'ana o ka lā, i ka wā wī a i ka wā i lako i ka 'ai, 'a'ole hiki ke 'ai 'ia ke kālā. Ma kēia 'onipa'a 'ana, mele mai nā Hawai'i "Ua lawa mākou i ka pōhaku, i ka 'ai kamaha'o o ka 'āina." Ma ka pau 'ana o kēia mele, 'ike 'ia ko Hawai'i kūpa'a 'ana ma hope o Lili'uokalani a me ka pono o kēia 'āina. 'Ike pū 'ia ka mana'olana i loko o ka na'au o nā Hawai'i e ho'ihō'i 'ia ana ke ea o kēia 'āina i nā kānaka aloha 'āina.

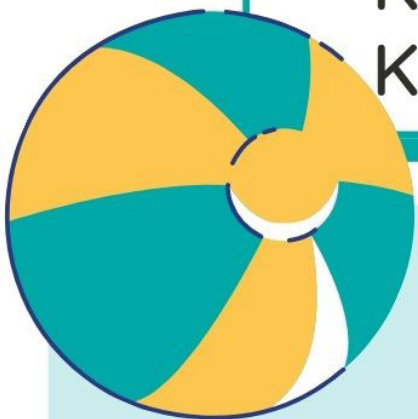
Nui nō ho'i nā mana'o ko'iko'i i hiki ke wae 'ia mai loko mai o kēia mele e hō'ike aku ana i ke kuana'ike o nā Hawai'i i ka wā huliau. 'O ke aloha 'āina a me ke aloha lāhui kekahi momi makamae i 'āwili 'ia i loko o kēia mele. Ma nā leo nahenahe e hīmeni ana i kēia mele 'ai pōhaku e 'ike 'ia ai ka welo mau o ke aloha 'āina ma Hawai'i nei.

*No loko mai kēia 'ike o ka 'atikala 'o "Kaulana Nā Pua: A Voice for Sovereignty" na Eleanor C. Nordyke lāua 'o Martha H. Noyes.

NANE 'IMI HUA

E 'imi a loa'a nā hua'ōlelo a pau pili
i ke kai

H U N W E L A U A P Ū A U '
 U A P A Ē M Ā M A L U H L A
 N ' L K W K L K O L P O K I
 P E N A U A A Ā K E Ā ' A L
 L P W L K P I N N ' ' N N A
 Ā M N E O A ' P F A A F P P
 K A M ' E A H H U N U H A
 K N W A W E ' I N ' I N K L
 H A N L Ē P P L K P L E L E
 L L W E K Ū Ū N N I N N N L
 Ō U N ' O P ' P H K P H K Ā
 K A M A E Ā L H Ū N W A I U
 K U W A W E K K N M K N K N
 K A H A K A I L E P L O N E

Lā	Nalu	Le'ale'a	Hala Kahiki
'Aila Pale Lā	Wela	Kahakai	Wai
Pā'ani	One	Pūpū	Māmalu

Nā 'Ōlelo No'eau

E kālele ana kēia pukana o ke kōlamulamu lekikona ma kekahi mau 'ano ho'okā'au o ka 'ōlelo no'eau, a i 'ohi 'ia kēia mau la'ana a me nā wehewehena mai loko mai o kekahi puke a ka Hale Kuamo'o 'o "Nanea ka Lawai'a Kole" i mea e hō'ike lihi ai i kekahi o nā hi'ohi'ona e nahenahe ai ka 'ōlelo hiwahiwa a kākou i ka pepeiao.

'O ka mana'o kaona kekahi hi'ohi'ona 'ano nui e no'eau ai ka 'ōlelo no'eau, 'o ia ho'i, ma nā kaona o ka hua'ōlelo a 'āpana hua'ōlelo paha e hō'ike 'ia ai kekahi mana'o hou aku. Eia kekahi mau la'ana:

E kuhi aku ana i Kuhiau.

E kuhi ana ka mana'o o ke kanaka i kekahi mea, 'a'ole nō na'e paha he mea āna i 'ike maoli ai. Aia ka mana'o kaona 'o "kuhi au" ma ka inoa 'o Kuhiau, he heiau ma ke ahupua'a 'o Nāwiliwili ma Kaua'i.

Loa'a akula ke kalo 'o ka 'apowale.

E hoka ana ka pahuhopu a ke kanaka, 'o ia ho'i, i ka "apo wale" 'ana aku, 'a'ole ana e loa'a mai kāna mea makemake. He 'ano kalo ka 'apowale.

He ho'ohālike kekahi 'ano o ka 'ōlelo no'eau, 'o ia ho'i, ua maopopo ka mana'o nui o ka 'ōlelo no'eau ma ke kama'āina i ka mea i ho'ohālike 'ia ma ia 'ōlelo. Hiki ke ho'ohālike 'ia ke kanaka, wahi pana, holoholona, hanana mō'aukala, a hi'ohi'ona anilā, a mea 'ē a'e paha, i pono ka ho'omaopopo o ke kanaka i ka mea ho'ohālike 'ia e 'apo ai i ka mana'o o ka 'ōlelo no'eau. Eia kekahi mau lā'ana:

Like akula me ke kāma'a o Keawe.

Hāwa'e kai nui.

He kanaka na'au'au a ho'omeamea paha. Ho'ohālike 'ia ka hāwa'e - he 'ano wana i nui ke kai a li'ili'i ka 'i'o o loko ona - me ke kanaka hūpō, 'a'ohe 'oia'i'o o kona mana'o, 'a'ohe ho'i 'i'o o kona 'ano.

Like akula me ke kāma'a o Keawe.

Ua huli hele ke kanaka i kekahi mea i nalowale iā ia, aia nō na'e i mua o ke alo a i 'ole ma ke kino. He ho'ohālike kēia i ka nalowale 'ana o ia mea me ka mo'olelo no ka ukali o Keawe i nalowale nā kāma'a o ke ali'i iā ia. Huli hope 'o ia e 'imi ai i ua pa'a kāma'a lā, aia kā na'e e kālewa ana ma kona 'ā'i.

'O Haleakalā ma Maui.

'O kekahi 'ano ho'okā'au ma ka 'ōlelo Hawai'i 'ana, 'o ia ka pā'ani ma ke kani like o kekahi mau hua'ōlelo. Eia kekahi mau lā'ana:

Akāka wale 'o Haleakalā!

He pā'ani kēia ma ke kani like o "akāka" a me "Haleakalā." 'O ka mana'o o kēia 'ōlelo, e like me ke akāka ahuwale e kū mai ai 'o Haleakalā i ka lani māla'e, pēlā ke akāka o kekahi mana'o.

No ke aha ho'i? No ka 'ahakea!

He pane pākikē kēia i ka nīnau 'o "no ke aha?" He pā'ani nō ho'i kēia ma ke kani 'ano like o "no ke aha" a me "ka 'ahakea," he 'ano kumulā'au Hawai'i.

Ke 'apo 'ia kēia mau hi'ohi'ona akamai a le'ale'a o ka 'ōlelo no'eau, he mea ia e ulu ai ka hoi e ho'ohana a ho'olaulaha aku i kēia mau 'ōlelo 'ana a nā kūpuna, a malī'a nō paha he mea e ulu pū ai ka 'a'a a me ka mākaukau o ke kanaka 'ōlelo Hawai'i e haku i 'ōlelo no'eau hou. He wā nō ho'i kēia e ho'ōla ai kākou i ia mākau 'o ka haku a me ka ho'opuka 'ōlelo no'eau 'ana, i nanea hou kākou i ka lawai'a kole!

na Kalaniali'i Stoleson

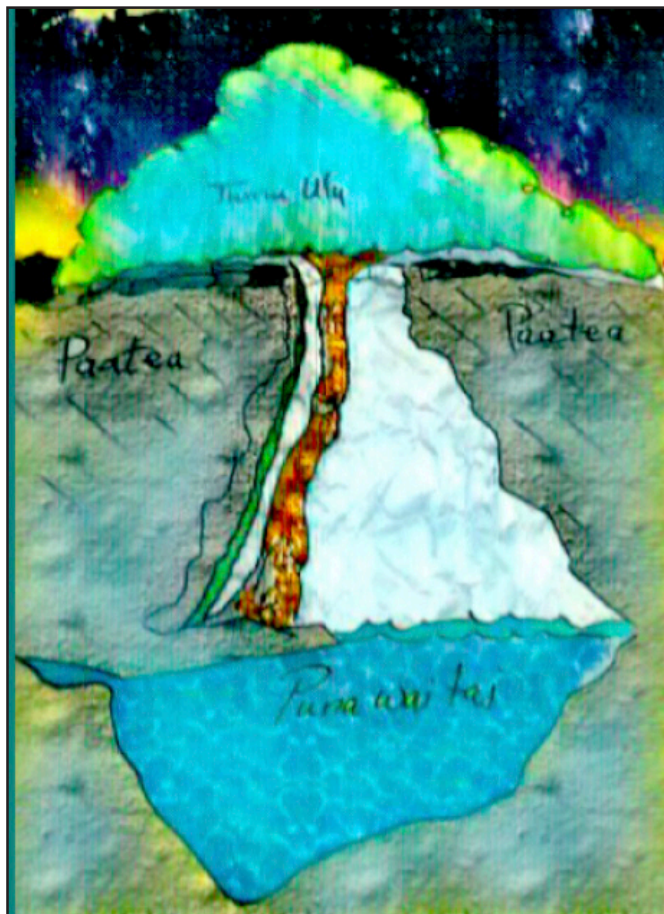
He Tumu Ulu Ma Niihau

Teia muolelo kahito nei e pili ana no elima tita i lilo i tumu ulu ma Niihau. Ta inoa o teia mau tita, oia no o Hikinaakala, Kulimoku, Hakaleleponi, Kalama, a me Nauluhuaikahapapa.

O ta mea maamau no ta poe tupua mai Tahiti mai, auwana lakou mao maanei ma ta poe aina o Hawaii nei. Eia nae, no tela mau tupua hoi, aole hiti ia lakou te noho loihi ma ketahi aina. Pono lakou e hoi aku i Tahiti mamua o ta puta ana mai o ta la, a i ole, pono lakou e pee ma ketahi wahi a hala aela ta maamaama o ta la i ta ahiahi.

I ketahi la, holo ihola ta manao o na tita elima e hele i Niihau. Aipaha, e nenea loa ana hoi teia mau tita i ta paani ana ma ta aoao malalo o Niihau, a poina aela lakou i ta mataala i ta puta ana mai o ta la.

Puta maila hoi ta la, a ua toitoi no hoi ta hoopai. Ua hoololi ia lakou a pau i mau tumu ulu. O teia wale no na tumu ulu i ite ia a i maopopo ia hoi i ulu ma ta aina o Niihau. Aohe tumu ulu hou ae i kanu ia malaila.

Walaau maila o Tutu Tau Keamoai, no ketahi o tela mau tumu ulu, ina motu ta alualu, a i ole oti ia paha ka tumu, tahe maila hoi he wai ulaula, e like me ta kala o ta koto. Ua tapa ia hoi teia tumu ulu nei o Kulimoku.

I teia wa, hootahi wale no koe tumu ulu e ulu nei ma Niihau, oia no o Nauluhuaikahapapa. Ulu mai tela tumu mai ketahi punawai hapa wai a hapa tai malalo o ta honua, iloko o ketahi ana paatea, a ite ia na lala oluna loa wale no maluna o ta honua.

Ua walaau mai nei ta papa o Kumu Kalei ia ia, loa pu elua tumu lai e ulu nei me tela tumu ulu mailoko mai o ta punawai hohonu. O Kaleionalani Shintani Matua tona papa.

na Makana Vidinha a me Kumu Kalei Shintani

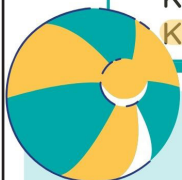
Taha tii ia e Kalei Shintani Opio

NANE 'IMI HUA

E 'imi a loa'a nā hua'ōlelo a pau pili i ke kai

H	U	N	W	E	L	A	U	A	P	Ū	A	U	'
U	A	P	A	Ē	M	Ā	M	A	L	U	H	L	A
N	'	L	K	W	K	L	K	O	L	P	O	K	I
P	E	N	A	U	A	Ā	K	E	Ā	'	A	L	
L	L	W	L	K	P	I	N	N	'	'	N	N	A
Ā	L	N	E	O	A	'	P	F	A	A	F	P	P
K	A	M	'	E	A	H	H	U	N	U	H	A	
K	N	W	A	W	E	'	I	N	'	I	N	K	L
H	A	N	L	Ā	P	P	L	K	P	L	E	L	E
L	L	W	E	K	Ū	Ū	N	N	I	N	N	N	L
Ō	U	N	'	O	P	'	P	H	K	P	H	K	Ā
K	A	M	A	E	Ā	L	H	Ū	N	W	A	I	U
K	U	W	A	W	E	K	K	N	M	K	N	K	N
K	A	H	A	K	A	I	L	E	P	L	O	N	E

Lā	Nalu	Le'ale'a	Hala Kahiki
'Aila Pale Lā	Wela	Kahakai	Wai
Pā'ani	One	Pūpū	Māmalu

Nā Maka O Kana
Puke 29, Pepa 3

No Kana

He kupu'eu Hawai'i kahiko 'o Kana i kaulana i ke kiko'o a ho'olō'ihi 'ana aku i kona kino mai kahi pae a kahi pae o ka 'āina. Pēlā nō ka ho'omalele 'ia 'ana o nēia nūpepa a ma waho aku ho'i o Hawai'i pae 'āina nei.

No ke Kino o Kana

Kamalani Johnson, Luna Ho'oponopono
Māhealani Kobashigawa, Ho'oponopono
Kekailiko Medeiros, Narumi Suzuki,
Ho'onohonoho

Nā Hoa Kāko'o

Ku'ulei Kahiapo
Naupaka Joaquin
Kamalani Johnson
Joseph Lindsey
Narumi Suzuki
Kumu Kalei Shintani
Kalei Shintani Opio
Kalaniali'i Stoleson
Makana Vidinha

Ke Ala Nu'ukia o ka Nūpepa

He nūpepa kaiaulu 'ōlelo Hawai'i e paipai ana i ke kaiaulu 'ōlelo Hawai'i e hō'ike, ho'olaha, a ho'olalelale i ka mana'o.

Ke Kōkua

Mahalo nui 'ia ke kālā kōkua no nā hana a ka Hale Kuamo'o. E 'olu'olu e ho'ouna mai i nā pila kiko'o ma ka inoa o ka UHH - Hale Kuamo'o a ho'ihō'i 'ia iā 'oe he likiki e hō'ōia ana i ka manawale'a o kou kōkua 'ana mai, he kūlana kū i ka 'auhau 'ole 'ia.

No nā Ki'i

Mahalo nui 'ia ka po'e a pau nāna nā ki'i o kēia pukana nūpepa.

Ke Kuleana

Kuleana kope © 2022 na ka Hale Kuamo'o, Ka Haka 'Ula O Ke'elikōlani, Kulanui o Hawai'i ma Hilo, nona nā kuleana a pau. 'O nā mana'o a me nā 'ōlelo a pau o loko nei o kēia nūpepa, na ka mea kākau ia.

Nā Maka o Kana - Hale Kuamo'o
200 W. Kāwili St.,
Hilo, HI 96720-4091
(808) 932-7430 (kelepona)
932-7436 (kelepa'i)
Leka Uila: hkuamoo@hawaii.edu

KE 'IMI NEI MĀKOU I MEA KĀKAU, A 'O 'OE NŌ IA!

He leo kono kēia, e ka lehulehu, e ho'ouna mai i nā leka, pepa, mana'o, ki'i, a pēlā wale aku iā mākou ma ka nūpepa 'o Nā Maka o Kana. Ua pa'i 'ia ma kēia pukana nā mea i ho'ouna 'ia mai e nā kula like 'ole a me nā pae like 'ole, a 'o kou manawa kēia! E 'olu'olu, e ho'ouna mai i ka helu wahi a i 'ole i ka leka uila i hō'ike 'ia ma lalo iho nei:

Nā Maka o Kana - Hale Kuamo'o
200 West Kāwili St.
Hilo, HI 96720-4091
Leka Uila: hkuamoo@hawaii.edu
Facebook.com/HaleKuamoo

Kualono

E kipa i ko mākou kahuapa'a pūnaewe!e!

No ka 'ikepili e pili ana i ka hana a ka Hale Kuamo'o a me ka puke 'oka, e kipa aku i kēia kahuapa'a:

www.halekuamoo.com

